

Ovchinnikova Iryna

Master

Private Higher Educational Institution «Pylyp Orlyk International Classical University»

Klimenko Svitlana

PhD

Associate Professor of Management and Finance

Private Higher Educational Institution «Pylyp Orlyk International Classical University»

Shapovalova Anna

Senior Lecturer of Management and Finance

Private Higher Educational Institution «Pylyp Orlyk International Classical University»

WORKING CAPITAL MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

Summary

The article considers the effective management importance of working capital, which reduces the risk of enterprise insolvency. Working capital is considered an firm investment in short-term assets: cash, liquid securities, inventories, accounts receivable. But there is no single generalizing system of finance indicators, which will allow to estimate a sufficient level formation of enterprise working capital. When applying the method of assessing financial condition using financial ratios the main disadvantage is the lack substantiation of threshold values for calculated coefficients. The vast majority of thresholds are developed abroad without taking into account the domestic economy conditions.

Key words: working capital, short-term assets, management.

УДК 334.73

Рудік Наталя Михайлівна

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,

доцент кафедри загальноекономічної підготовки

Херсонського державного аграрно-економічного університету

ORCID ID: 0000-0002-6825-6729

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В АСПЕКТІ ВЗАЄМОВІДНОСИН З ДЕРЖАВОЮ

У формуванні перспективної моделі сільськогосподарської кооперації визначальне місце належить державі, яка створює соціальні, економічні умови розвитку кооперації, визначає пріоритети. У статті проаналізовані особливості формування та розвитку взаємовідносин кооператорів та держави. Узагальнено особливості досвіду європейських країн в аспекті участі держави в розвитку сільськогосподарської кооперації. Проаналізовано становлення взаємовідносин між державою та кооператорами в Україні та чинники, що на них впливають. Окреслено, що стримували розвиток сільськогосподарської кооперації суперечності в правовому забезпеченні формування кооперації в аграрному секторі, непослідовна державна політика й недостатня підтримка. Обґрунтовано роль держави в формуванні соціально-економічних відносин з кооператорами, створенні умов для еволюційного та комплексного розвитку кооперації в аграрному секторі. Указано на відсутність чітко визначеної моделі розвитку сільськогосподарської кооперації, та що існує потреба розробки виваженої національної стратегії розвитку сільськогосподарської кооперації України на національному та регіональному рівнях.

Ключові слова: сільськогосподарська кооперація, сільськогосподарський кооператив, соціально-економічні відносини, держава.

Постановка проблеми. Кооперацію розглядають як соціальний феномен, соціальний інститут, що являє собою сукупність відносин і взаємодій. Саме взаємодія кооперативної ідеї та практичної діяльності обумовлює виникнення кооперації. Здійснення такої діяльності потребує правового регулювання приватних та публічних інтересів, виразниками яких є кооператори та держава. І в першу чергу ці відносини визначаються законодавством, яке є не лише формою виявлення волі держави, а перш за все результатом взаємодії кооперативів та держави. Саме держава визначає, забезпечує та регулює правовий статус сільськогосподарської кооперації, кооперативу, кооперативного об'єднання.

Досвід зарубіжних країн у розвитку сільськогосподарської кооперації показує що коопера-

тивні форми господарювання властиві сучасному розвиненому суспільству та сприяють його економічному розвитку. Формування кооперативного сектору української національної економіки дасть змогу покращити ефективність функціонування аграрної економіки, проте він має свою специфіку обумовлену зовнішніми та внутрішніми чинниками.

Стан розвитку сільськогосподарської кооперації має визначальне місце в аграрному секторі, який формує продовольчу безпеку; покращує життєвий рівень населення; сприяє сталому розвитку сільських територій; формуванню громадянського суспільства. В агропромисловому комплексі України створюється близько 18 відсотків валової доданої вартості держави та задіяні близько 17% працездатного населення[1].

Розвиток сільськогосподарської кооперації, як складової аграрного сектору, може бути ефективним, якщо будуть в повній мірі задіяні фактори та резерви її організації й функціонування, правового регулювання.

Оцінювання динаміки розвитку та особливостей функціонування сільськогосподарських кооперативів в Україні достатньо складне. В цілому з 2014 року відбулось їх зменшення на 1125 одиниць. Кількість сільськогосподарських виробничих кооперативів, за даними ЄДРПОУ за період з 2011–2019 років, зменшилась з 1297 до 1005, натомість зросло з 808 до 1207 число сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Однак вказана кількість сільськогосподарських кооперативів не означає їх повноцінного функціонування, «зареєстровані» не означає фактично функціонуючі, що в значній мірі обумовлено особливостями вітчизняного законодавства [2].

На початок 2021 року в Україні зареєстровано 1269 сільськогосподарських кооперативів, з них реально працюючих 735, їх частка на ринку сільськогосподарської продукції становить близько 1% [3].

Функціонування та стабільний розвиток сільськогосподарської кооперації можливий за наявності всього комплексу економічних, законодавчих, суспільних, демократичних передумов та дотримання засадничих принципів кооперації. Вони проявляються через систему взаємовідносин з державою, в законодавчому забезпеченні сільськогосподарської кооперації, державній підтримці, тому еволюція цих взаємовідносин та сучасний стан визначають актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відзначити, що теоретичні та прикладні аспекти розвитку сільськогосподарської кооперації досліджувались такими вченими як В. Зіновчук, Р. Корінець, П. Макаренко, М. Малік, В.Мамчур, О. Саковська, П. Саблук, І.Томич та ін.

Проте незважаючи на численні напрацювання в сфері розвитку кооперації динаміка змін зовнішнього і внутрішнього середовища, відсутність чітко визначеної моделі її розвитку обумовлюють необхідність подальшого вивчення особливостей розвитку сільськогосподарської кооперації як системи взаємовідносин з державою.

Формулювання цілей статті. Метою статті було узагальнення наукових засад формування, особливостей та специфіки становлення й розвитку сільськогосподарської кооперації з урахуванням участі держави, взаємодії з нею. Ринкові умови функціонування національної економіки сприяють поширенню кооперативного руху, проте в умовах сьогодення розвиваються принципи і цінності не зовсім притаманні суті кооперації, а відтак держава може посприяти збереженню суті кооперації та дотриманню як загальновідомих міжнародних так і національних принципів кооперації.

У процесі дослідження були використані абстрактно-логічний метод теоретичного узагальнення, економіко-статистичний метод, метод порівняльного аналізу. Теоретико-практичним підґрунтям дослідження були праці вчених в сфері сільськогосподарської кооперації

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення та розвиток ринкових відносин, ліквідація монопольної власності держави на землю змінила форми господарювання, заготівель, переробки та реалізації продукції. Зростаюча конкуренція посилила необхідність в науковому, організаційному, макроекономічному забезпеченні формування складових нових аграрних відносин. Агропромисловий комплекс України, як соціально-економічна система, функціонує у вигляді господарських формувань основними серед яких є: особисті селянські господарства, фермерські господарства, сільськогосподарські підприємства, агрохолдинги. Їх розвиток відбувається шляхом об'єднання та інтеграції і основними механізмами інтеграції виступають кооперація та корпоратизація.

Міжнародний досвід свідчить, що впровадження моделі багатофункціонального сільського господарства є запорукою сталого економічного розвитку, а кооперація має потенціал для забезпечення конкурентоспроможності дрібних та середніх товаровиробників й ефективного використання ресурсів у балансі із навколишнім природним середовищем.

Натепер економіка України має негативний мультиплікативний вплив політичної нестабільності, військового конфлікту, незавершеності розпочатих реформ що відобразилися на економічній активності, рівні життя населення, особливо сільського та розвитку сільських територій, зростанні соціальної напруги.

Зменшити негативний вплив цих чинників може розвиток сільськогосподарської кооперації, яка сприяє розширенню економічної діяльності, поєднанню особистих, колективних, суспільних інтересів. В соціальній сфері її місія спрямована на соціальну підтримку, соціальні гарантії, подолання бідності, сприяння розвитку демократії й формуванню громадянського суспільства. В світо господарських відносинах кооперація має нерезалізований потенціал в аспекті посилення міжнародного кооперативного співробітництва, розширення товарного обміну.

Сільськогосподарська кооперація як і кооперація взагалі має соціально-економічний характер, основу якого складають економічна діяльність і соціальна ідея, тому соціальні і економічні засади її розвитку взаємопов'язані. Однак пріоритетом, згідно кооперативних теорій і концепцій, в розвитку сучасної моделі кооперації є і має залишатися соціальна основа. Зміна акценту на економічну складову деформує природу кооперації і кооперативні об'єднання стають умовно кооперативними.

Міжнародний практичний досвід показав ефективність малих та середніх сільськогосподарських товаровиробників об'єднаних в найпоширенішу форму – сільськогосподарський кооператив, з метою реалізації соціальної ідеї, спільного виробництва, доступу до фінансових та матеріальних ресурсів й просування своєї продукції.

Так в країнах Європейського Союзу на заготівлі, переробці і збуті сільськогосподарської продукції спеціалізується в переважній більшості кооперативи. Частка сільськогосподарських

кооперативів, на аграрному ринку ЄС складає 40–50%, а в окремих державах та секторах досягає 70%. Обсяг річного обороту 10 найбільших фермерських кооперативів в ЄС складає понад 93 мільярди доларів, що майже дорівнює річному ВВП України [4].

Кооперація існувала та існує в усіх типах економічних систем, першопочатково як шлях побудови «справедливого суспільства», самодопомоги, протистояння бідності, а пізніше і як засіб захисту від експлуатації великим капіталом; збереження та розвитку колективної власності; протистояння конкуренції; сприяння сталому економічному розвитку. Проте кожна країна набувала власного досвіду формування кооперативного сектору економіки, збереження кооперативних принципів та цінностей, збалансування соціальної та економічної складової кооперації відповідно умов власної економіки.

Країною в якій кооперація досягла майже культу та підтримується на всіх рівнях й особливо – на державному, розглядається Японія, фермерські кооперативи її збувають близько 90% усієї сільгосппродукції виробленої в країні і в них об'єднано 91% фермерів.

У Польщі кооперативи є вертикально організованими, добровільними, ринковими організаціями фермерів, які не передбачають змін у правах власності на засоби та предмети праці фермерів, й основною метою мають спільний продаж продукції, а в колективній власності знаходиться лише прибуток, отриманий від спільної діяльності. Державна підтримка побудована так що сприяє формуванню і розвитку груп виробників сільськогосподарської продукції, які об'єднувалися за територіально-виробничим та історичним принципами [3].

Кооперативний сектор Іспанії в переважній більшості має невеликі кооперативи, лише 39% їх налічує понад 1000 членів, маленький масштаб не дозволяє їм отримати очікуваного прибутку, хоча вони охоплюють 15% працюючого в агропромисловому комплексі населення. Такі об'єднання фермерів в своїй більшості вузькопрофільні, й засновані на регіональному законодавстві. В кооперативному середовищі Іспанії 75% прибутку мають великі кооперативи, які обробляють продукти і продають їх роздрібним мережам [5].

В Ізраїлі кооперативні поселення були формою організації переселенців для освоєння безводних земель, вирішували проблеми оборони під час конфліктів а тому реалізовували соціальну та економічну функцію. Нині кооперативний сектор забезпечує зайнятість 23% сільськогосподарських працівників країни.

В структурі організаційно-правових форм господарювання України питома частка кооперативів становить 25%, із яких сільськогосподарські становлять лише 8,7%. Законодавство України до 2021 року класифікувало сільськогосподарські кооперативи на виробничі та обслуговуючі, їх частка була невеликою – 4,0 та 4,7% відповідно [5].

Станом на 2020 рік кооперативне середовище України було представлено 28 тисячами кооперативів, з них 1008 сільськогосподарські виробничі, 1268 обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи та 761 споживчий кооператив [6].

Враховуючи 200 літню історію розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні (першу хліборобську артіль заснував у 1894 р. на Херсонщині Микола Левитський), варто визнати що вона все ще знаходиться на етапі поширення й неможливо оцінити її розвитком як стабільний. Такий стан обумовлений в значній мірі наданням пріоритету, в окремі історичні періоди, економічній основі; порушенням міжнародних кооперативних принципів і цінностей прийнятих Міжнародним кооперативним альянсом; недосконалістю та непослідовним нормативно-правовим забезпеченням; зростаючим впливом політичних чинників.

Так на початкових етапах розвитку в дорядянський період влада ігнорувала кооперативи, до 1917 р. кооперація була визнана, проте законодавство базувалося на дозвільній системі, численних обмеженнях, регламентуванні кооперативної діяльності. Перший універсальний кооперативний закон був прийнятий 20.03.1917 року «Положення про кооперативні товариства та їх спілки», а з 1919 року розпочалось одержавлення кооперації, та суперечливі взаємовідносини кооперативів з державою. А саме кооперативне законодавство яке початково було запозичене з більшовицької Росії, власне почало формуватися в період нової економічної політики. Потім був період формування республіканського та загальносоюзного законодавства, однак з початком масової колективізації кооперація втрачає свою природу і припиняє існування. Це був період коли держава фактично знищила зачатки формування громадянського суспільства в вигляді кооперації як його носія завдяки соціальній суті кооперації. Порушення принципів кооперації призупинило в державі сталий розвиток кооперативних відносин. Відродження кооперації розпочалось в роки перебудови, коли держава Законом «Про кооперацію в СРСР» від 26.05.1988 року визнала кооперативи як самоврядні, добровільні, демократичні об'єднання приватних осіб.

Започаткувало новий етап та рівень розвитку кооперативів прийняття Верховною радою України у 1997 р. Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» та 31 серпня 2000 р. «Програми становлення і розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як не-прибуткових організацій».

Вважається що рівень розвитку кооперативів визначає характер взаємовідносин з державою з однієї сторони окреслюючи її бажання будувати демократичне суспільство і з іншої сторони тип влади забезпечує збереження принципів і цінностей кооперації, визначає перспективи її розвитку на майбутнє. Авторитарні та тоталітарні держави використовували кооперацію у власних інтересах, кооперативний рух визначали як потенційно небезпечний, відповідно згортаючи його в короткій перспективі та що найгірше руйнували кооперативні традиції в далекій перспективі. Саме наслідки формування комуністичного режиму знаходять відображення і дотепер у розвитку сільськогосподарської кооперації в незалежній Україні. Лише тісна співпраця держави з кооператорами на засадах партнерства дозволить розвиватись кооперативному руху.

Тому держава має мати чітко вибудовану та послідовну соціально-економічну політику відносно кооперативного сектора, а державна підтримка має включати правове забезпечення його розвитку.

Частина науковців та практиків вважають, що вітчизняна модель кооперації яка передбачала поділ сільськогосподарських кооперативів на виробничі та обслуговуючі та відповідно передбачені для кожного з них законодавстві обмеження, унеможливили реалізацію їх потенціалу, особливо в аспекті банківського фінансування як з причини відсутності майна достатнього для застави, що обумовлено їх кооперативною формою взагалі так і метою їх господарської діяльності. Так утворення сільськогосподарського виробничого кооперативу шляхом об'єднання фізичних осіб виробників сільськогосподарської продукції мало метою проведення господарської діяльності – отримання прибутку, проте специфіка кооперативної форми робила неможливою їх оцінку як позичальників. А обслуговуючий сільськогосподарський кооператив будучи некомерційною організацією, що утворюється шляхом об'єднання фізичних та/чи юридичних осіб – виробників сільськогосподарської продукції, та не мають на меті отримання прибутку саме із-за статусу неприбутковості, не могли скористатися банківським фінансуванням взагалі.

Отже діяльність у кооперативі, здійснюється для задоволення різноманітних потреб своїх членів, а задовольнити їх можливо лише за рахунок прибутку. Тому його отримання слід розглядати як засіб досягнення кооперативної мети і це обумовлює специфіку кооперативної діяльності і потребує спеціального правового регулювання цієї діяльності. Всі кооперативи в усі історичні періоди мали спільну мету – задоволення матеріальних та інших потреб своїх членів.

Натепер адаптований до міжнародного законодавства Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» № 819-ІХ що вступив в дію з 15 листопада 2020 р. на законодавчому рівні закріпив єдину організаційно-правову форму – сільськогосподарський кооператив, принципи утворення і діяльності сільськогосподарських кооперативів, які відповідають загально визнаним принципам кооперації Міжнародного кооперативного альянсу [7].

Участь держави в розвитку кооперації визнається в значній мірі обсягами державної фінансової підтримки, а вони незначні й реально дозволяють лише частково зняти ризики ведення кооперативної діяльності в аграрному секторі. Проблемою є реалізація цієї підтримки, оскільки скористатись нею змогла невелика кількість кооперативів. Наявні обсяги та можливості розширення державою фінансової підтримки лишається проблемою, як в обсягах виділеного бюджетом фінансування так і в законодавчій площині.

За державною програмою 2801230 «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств» фінансовою підтримкою у 2018 році скористалися 6 кооперативів (8,6 млн. грн.), у 2019 році 2 кооперативи та отримали 2,8 млн. грн. За вказаним напрямом державної підтримки у держбюджеті на 2019 рік було передбачено 800 млн. грн. [8].

Програмою підтримки АПК у 2020 році на розвиток фермерства і кооперативів було заплановано спрямувати 400 млн. грн., та на відшкодування обсягів підтримки не виплачених у 2019 році 115 млн. грн. Передбачено було компенсування витрат, пов'язаних з наданням сільськогосподарських дорадчих послуг в обсязі 100 млн. грн., та надання фінансової підтримки сільськогосподарським обслуговуючим кооперативам у обсязі 300 млн. грн.

За даними Мінекономіки, у 2019 році сільськогосподарськими виробниками було використано 4,34 млрд. грн. державної підтримки. В цілому нею скористалося 1667 суб'єктів господарювання та 230925 фізичних осіб, близько 10 тис. фермерів та 2 сільськогосподарські кооперативи [9].

В сільськогосподарській кооперації функціонально кооперативи зорієнтовані на заготівлю, переробку й збут аграрної продукції. Тому сільськогосподарська кооперація в умовах порушеної логістики, введення карантинних заходів зумовлених поширенням COVID-19, дозволяє малим аграрним виробникам, що зазнають значних збитків оскільки вони не мають організованих каналів збуту, сучасних складських приміщень та холодильного обладнання, адаптуватися до нових умов зовнішнього середовища [10].

Концепцією Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року передбачено, забезпечення підтримки фермерських господарств, малих і середніх виробників сільськогосподарської продукції та створених ними сільськогосподарських кооперативів через формування сприятливих економічних умов для започаткування та організації діяльності, державної підтримки формування та поліпшення матеріально-технічної бази кооперативних формувань [11].

Натепер обсяги фінансової державної підтримки не відповідають потребам сільськогосподарських кооперативів для забезпечення їх сталого розвитку. В новому законі «Про сільськогосподарську кооперацію» розділ VII ст. 30, передбачається, що сільськогосподарські кооперативи, сільськогосподарські кооперативні об'єднання, громадські спілки, утворені з метою сприяння розвитку сільськогосподарської кооперації, самостійно встановлюють міжнародні зв'язки з організаціями іноземних держав, беруть участь у Міжнародному кооперативному альянсі та здійснюють інші зв'язки з міжнародними організаціями, сприяють розвитку співробітництва учасників кооперативного руху у світі, поширенню своїх принципів і цінностей.

Відповідно до сучасних умов значним джерелом забезпечення інноваційно-інвестиційними ресурсами сільськогосподарських кооперативів розглядають агрохолдинги, які можуть сприяти розвитку кооперативів на регіональному рівні, однак з частковою втратою автономності кооперативу і потенційно кооперативної суті.

Висновки з проведеного дослідження. У статті проаналізовано особливості становлення взаємовідносин між державою і кооператорами, етапи їх розвитку в умовах змін зовнішнього та внутрішнього середовища. На формування моделі сільськогосподарської кооперації впливають:

зміна економічної системи, прорахунки в законодавчому забезпеченні формування й розвитку кооперативів, ідеологізація кооперативного руху, порушення засадничих кооперативних принципів, відсутність належного та своєчасного фінансування; недосконалість програм в моделі державної підтримки. Подальші відносини між кооператорами і державою мають вибудуватись в забезпеченні державою пріоритету соціального аспекту в розвитку сучасної моделі сільськогосподарської кооперації, дотримання базових міжнародних кооперативних принципів у поєднанні з національними. Сприяти розвитку кооперації може кооперуванню особистих селянських господарств, яких в Україні налічується близько 3,9 млн., розширення обсягів фінансової підтримки та її доступність для кооператорів,

подальше вдосконалення Закону України “Про сільськогосподарську кооперацію” № 819-ІХ.

Натепер держава немає чітко визначеної моделі розвитку сільськогосподарської кооперації, а оцінювання динаміки розвитку ускладнене законодавчим забезпеченням та змінами в законодавстві. Проте держава, вибудовуючи свою політику на забезпечення умов для формування ефективного власника через використання комплексу можливостей кооперації: як специфічної діяльності; як системи ідей; як системи суспільних відносин; як системи організацій; як сукупності кооператорів, шляхом створення сприятливого економічного середовища на ринку сприятиме розвитку кооперації та нарощуванню конкурентоспроможності аграрного сектора економіки України

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.03.2021).
2. Рудік Н.М. Потенціал кооперації як системи соціально-економічних відносин та шляхи його реалізації. *Агросвіт*. 2020. № 7. С. 55-62. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3142&i=6> (дата звернення: 20.04.2021).
3. Разом до розвитку: чому інвестувати у кооперативи стає надійніше. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/razom-do-rozvitku-comu-investuvati-u-kooperativi-stae-nadijnise> (дата звернення: 20.04.2021).
4. Сергій Лабазюк: Сільськогосподарська кооперація потребує перезавантаження: Agravery.com URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/sergij-labazuk-sogodni-v-ukraini-nemae-zodnogo-uspisnogo-silskogospodarskogo-kooperativu> (дата звернення: 29.03.20210).
5. Як працюють аграрні кооперативи в різних країнах URL: <http://carefield.com.ua/blog/id/jak-pracujut-agrarni-kooperativi-v-riznih-krajinah-136/> (дата звернення: 20.04.2021).
6. В Україні зростає число сільськогосподарських кооперативів URL: <https://agronews.ua/news/opryliudneno-kilkist-fermers-kykh-hospodarstv-v-ukraini>.
7. Закон України “Про сільськогосподарську кооперацію” № 819-ІХ від 21.07.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>(дата звернення: 25.03.2021).
8. Державна підтримка ФГ та сільгоспкооперативів. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-%20derzhavnipidrymka-investycii-71-gosudarstvennaya-podderzhka-fx-i-selxozkooperativov>.
9. Державна підтримка АПК-2020: програми, механізми, терміни. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/news/derzhpidtrimka-apk-2020-programi-mehanizmi-termini> (дата звернення: 20.04.2021).
10. Рудік Н.М. Сільськогосподарська кооперація як складова формування економічної безпеки України. *Стан фінансово-економічної безпеки в умовах ринкових змін* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 19 березня 2021 р). Одеса : Східноєвропейський центр наукових досліджень, 2021. С. 26-28.
11. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text> (дата звернення: 23.02.2021).

Рудик Наталья Михайловна

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
доцент кафедри загальногосподарської підготовки

Херсонського державного аграрно-економічного університета

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ КООПЕРАЦИИ В АСПЕКТЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ С ГОСУДАРСТВОМ

Аннотация

В формировании перспективной модели сельскохозяйственной кооперации определяющая роль принадлежит государству, которое формирует социальные, экономические условия развития кооперации, определяет приоритеты. В статье проанализированы особенности формирования и развития взаимоотношений кооператоров и государства. Обобщены особенности опыта европейских стран в аспекте участия государства в развитии сельскохозяйственной кооперации. Проанализировано становление взаимоотношений между государством и кооператорами в Украине и повлиявшие на них факторы. Отмечено, что сдерживали развитие сельскохозяйственной кооперации противоречия в правовом обеспечении формирования кооперации в аграрном секторе, непоследовательная государственная политика и недостаточная поддержка. Обоснована роль государства в формировании социально-экономических отношений с кооператорами, создании условий для эволюционного и комплексного развития кооперации в аграрном секторе. Указано на отсутствие четко определенной модели развития сельскохозяйственной кооперации, и существования необходимости разработки взвешенной национальной стратегии развития сельскохозяйственной кооперации Украины национального и регионального уровней.

Ключевые слова: сельскохозяйственная кооперация, сельскохозяйственный кооператив, социально-экономические отношения, государство.

Rudik Natalya

Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor of the Department of General Economic Training
Kherson State Agrarian and Economic University

TENDENCIES IN THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL COOPERATION IN TERMS OF RELATIONS WITH THE GOVERNMENT

Summary

The government plays an important role in the formation of a promising model of agricultural cooperation creating social and economic conditions of cooperation development and determines priorities. The study analyzes the specificity of the formation and development of relations between cooperators and the government. It generalizes the characteristics of the experience of the European countries in terms of the government's participation in the development of agricultural cooperation. The study analyzes the establishment of the relations between the government and cooperators in Ukraine and the factors affecting them. It emphasizes that the development of agricultural cooperation was impeded by the contradictions in legislative support for the formation of cooperation in the agrarian sector, inconsistent policy and insufficient assistance. The research substantiates the role of the government in the formation of social and economic relations with cooperators, creation of the conditions for evolutionary and complex development of cooperation in the agrarian sector. It highlights the lack of a clearly determined model of the development of agricultural cooperation and the necessity to develop a consistent national strategy of the development of agricultural cooperation at regional levels.

Key words: agricultural cooperation, agricultural cooperative, social and economic relations, government.

УДК 338.4

Смолярчук Мирослава Василівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри земельного кадастру
Львівського національного аграрного університету

Шпик Наталія Романівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри земельного кадастру
Львівського національного аграрного університету

ЕКОТУРИЗМ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА СТАЛОМУ РОЗВИТКУ

Екотуризм, сфера туризму, що швидко розвивається в останні десятиліття, є важливим інструментом сталого розвитку. І що важливо, по суті це єдиний вид туризму, який не призводить до зміни біорізноманіття чи погіршення в цілому екології природних зон туристських територій, а навпаки, формує умови для підтримки і збереження всіх видів природних ресурсів, що дуже важливо в сучасному світі, при існуючій загрозі екологічної катастрофи і безвідповідальному ставленні людини до навколишнього природного середовища. Туризм як економічна діяльність, беззаперечно, приносить певні переваги громаді, проте ці переваги в більшій мірі фінансові, а не екологічні. Принцип екологічного імперативу має бути основним вектором будь-якого проекту розвитку туризму, а не лише екологічного, та повинен стати базовим його елементом в концепції сталого розвитку. Сталого розвитку можна досягти за підтримки екотуризму, оскільки він важлива складова економічних, соціально-культурних процесів, які відбуваються в суспільстві. Проведено аналіз основних завдань та проблем, які залишаються актуальними на сьогоднішній день та потребують вирішення для розвитку екологічного туризму на перспективу в новостворених громадах регіону.

Ключові слова: екологічний туризм, туристичний потенціал, природні ресурси, раціональне використання, еко-туристична діяльність, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Якщо природа Львівської області має великий потенціал для розвитку екотуризму, то зауважимо, соціально-економічний потенціал нашого регіону, на жаль, дуже незначний для розвитку цього виду туризму. Зрозуміло, що в даний час більшість видів туризму присутніх в регіоні не відповідають критеріям сталого розвитку, і тому необхідний перехід до нових принципів. Нині дедалі частіше й дедалі активніше в області говорять про відкриття «зеленої» вулиці на перспективу розвитку саме екотуризму. В тому стані, в якому він перебуває сьогодні, притаманний, швидше за все, стихійний, самодіяльний характер, ніде ніким не уза-

конений та потребує більшого врегулювання з позиції законодавчо-нормативного забезпечення. Це обумовлює необхідність визначення обґрунтованих пріоритетів стратегічного розвитку регіону, консолідації зусиль та ресурсів усіх суб'єктів регіонального розвитку для вирішення проблеми розвитку і подальшого функціонування екологічного туризму у Львівській області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку екологічного туризму викликали зацікавленість у вивченні ще у кінці 50-х років ХХ ст., набули наукового характеру, зокрема у середині 70-х і поширюється й до сьогодні. Загальним та специфічним питанням розвитку